

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

І.З. Лецюк

Україна, м. Запоріжжя, КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР

Серед пріоритетних шляхів розвитку освіти України є формування високого рівня інформаційної культури кожного члена суспільства, держави, створення та впровадження сучасних інформаційних технологій у практику навчально-виховного процесу. Зокрема у Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті цей процес визначається як головна мета системи освіти України [1].

Згідно з визначеннями поняття інформаційної технології (ІТ) [2] розуміємо її як важливий компонент ефективної організації праці людей, зайнятих обробленням і зберіганням інформації. Інформаційна технологія, як і будь-яка діяльність, має свою мету, предмет, методи та засоби. Пройшовши свій розвиток від ручної, механічної, електричної до електронної і комп'ютерної, інформаційна технологія вирішує завдання організації праці, пов'язаної з обробленням, збереженням і передачею інформації. Від початку книгодрукування до винайдення ЕОМ, появи Інтернету та штучного інтелекту інформаційна технологія постійно реагує на соціальні, економічні, культурні виклики людства, справляється з істотним зростанням інформації через удосконалення засобів обчислювальної техніки, зв'язку, методів обробки даних для скорочення термінів її опрацювання з метою якісного формування та використання інформаційного продукту згідно з потребами користувача.

Початком відліку запровадження використання інформаційних технологій в школі є урядова постанова «Про заходи щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів середніх навчальних закладів і широкого впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес», прийнята 1985р. За тридцять років становлення і розвитку шкільного курсу інформатики доводиться констатувати зниження віку суб'єктів вивчення предмету інформатики. Введення пропедевтичного курсу інформатики в ланку загальної початкової освіти, що має на меті формування у молодших школярів практичних навичок роботи з сучасними ІК-технологіями у розв'язанні навчальних, життєвих завдань, презентація освітньої лінії «Комп'ютерна грамота» у варіативній частині базового компоненту дошкільної освіти є підтвердженням тому. Не втратила своєї актуальності проблема готовності вчителя до

професійної діяльності, а в силу соціально-економічних змін, інтенсивного розвитку сучасних освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій, зміни освітніх підходів набула ще більшого розвитку. Ці, а також інші фактори, вимагають пошуку нових моделей формування готовності до діяльності майбутніх учителів початкової школи. Прогресивним, дієвим інструментом реалізації завдань сучасної початкової освіти постає створене учителем інформаційно-комунікаційне середовище. Сформована готовність проектувати інформаційно-комунікаційне середовище допоможе майбутньому учителю початкової школи реалізувати сучасні освітні тенденції, бути діяльним, орієнтованим на особистість кожного учня, долати проблеми інформаційної трансляції, формувати ключові компетентності школярів. Ця готовність дозволить ефективніше впроваджувати основні досягнення початкової школи [3], а саме:

- гуманізацію освіти та її особистісно-розвивальний характер;
- запровадження компетентнісного підходу у визначенні навчальних досягнень;
- варіативність ефективних підходів для досягнення кінцевого результату;
- спрямованість діяльності вчителя на організацію моніторингового дослідження якості навчальних досягнень учнів у початковій школі та ін.

Ідея розвитку комп'ютерних навчальних середовищ належить Сеймуру Пейперту, який зазначив, що поряд зі змінами змісту шкільної освіти ще більших змін зазнають освітні технології. Широкий спектр дидактичних можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, поширення серед дітей молодшого шкільного віку, з одного боку, та динамізм ІКТ, стан їх використання у практиці початкової школи, – з другого, зумовлюють необхідність створення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи до проектування інформаційно-комунікаційного середовища в умовах вищого педагогічного навчального закладу.

Одним із завдань інформатизації освіти України є створення та впровадження в практику інтегрованого інформаційно-комунікаційного середовища на основі засобів масової комунікації і комп'ютерних мереж. Від сучасного навчального закладу потрібне впровадження нових підходів до навчання, що забезпечують поряд з його фундаментальністю і дотриманням вимог державних освітніх стандартів розвиток ключових компетентностей, потребу у самоосвіті у продовж життя. У документах «Освіта: прихований скарб» [4], «Ключові компетентності для навчання упродовж життя» [5] розкрита місія освіти – визначення тих опорних умінь і ключових компетентностей, яких людина має набути в процесі освітньої підготовки. Окреме місце серед ключових компетентностей посідає компетентність у галузі ІКТ, оскільки

саме ці технології постають характерною ознакою епохи суспільства сталого розвитку та визначають навички XXI ст. Під інформаційно-комунікаційною компетентністю розуміють (О.В.Овчарук, О.М.Спірін) підтверджену здатність особистості автономно, свідомо, відповідально використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для реалізації власних потреб та розв'язання суспільно важливих, професійних, навчальних завдань у певній предметній галузі чи діяльності. Даний аспект важливий в процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, формування їх готовності до проектування діяльного інформаційно-комунікаційного середовища в умовах інформаційно-комунікаційного середовища вищого педагогічного навчального закладу.

Ми розділяємо позицію науковців, В.Ю. Биков, М.І. Жалдак, Т.І. Коваль, Н.В. Морзе, Л.Є. Петухова та ін., що на рівень формування ІК-компетентності учнів впливають педагогічні технології їх формування, зокрема форми, засоби, методи, прийоми, що використовує учитель як на уроках так і в позаурочний час. Саме тому в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи формування ІК-компетентності для нас є важливою умовою творчого використання здобутих знань, умінь та навичок в різних умовах навчальної чи професійної діяльності. Важливим у процесі удосконалення педагогічної моделі навчання майбутніх учителів є досвід організації системи освіти розвинених країн світу. Нова педагогічна модель підготовки фахівців інтегрує у собі: самостійність та аналітичне мислення, активне залучення студентів до навчання, дистанційність навчання, можливість прикладного застосування знань у реальних умовах, представлення концепцій знань у різних формах, повна комп'ютеризацію усіх навчальних закладів, акцент на вивченні та розумінні, а не лише на запам'ятовуванні, прозорість в оцінюванні, постійне оволодіння викладачами новими прийомами та методиками навчання, курси за вибором, система стимулювання кращих педагогів, міждисциплінарність у підготовці, критична самооцінка та ін.

Серед організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи у КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР особливе місце займає організоване інформаційно-освітнє середовище ВНЗ. По-суті, педагогічна система, що об'єднує в собі інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчально-виховним процесом, педагогічні прийоми, методи і технології, спрямовані на формування інтелектуально розвиненої соціально-значущої творчої особистості майбутнього учителя початкової школи, який має необхідний рівень

професійних знань і компетенцій. В системі інформаційно-освітнього середовища ВНЗ можна виділити наступні динамічні компоненти:

- інформаційно-освітні, технічні ресурси ВНЗ (бібліотечний фонд, ресурси лабораторій ІКТ, комп'ютеризованих навчальних класів, технічні засоби навчання, навчально-методичне забезпечення циклових комісій на локальному сервері, мультимедійний депозитарій та ін.);

- платформи, середовища організації самостійної роботи студентів (системи керування навчальним контентом, персональні сторінки циклових комісій, віртуальні спільноти, групи та ін.);

- веб-сайт навчального закладу, веб-сайти циклових комісій (пункти початку навігації ресурсами інформаційно-освітнього середовища ВНЗ);

- розгорнута локальна, бездротова мережа для доступу до Інтернет та ін.

Програмно-технічною основою інформаційно-освітнього середовища є технічні засоби та технології організації комунікацій, контенту, віддаленого доступу до даних, спільного їх використання, сервіси Веб 2.0 (збереження закладок, мережеві щоденники, карти знань, геосервіси), технологія ВікіВікі тощо. Вони, в свою чергу, визначають критерії професійної діяльності викладачів, особливості співпраці з студентами, особливості діяльності майбутніх учителів початкової школи. Кожна компонента інформаційно-освітнього середовища ВНЗ є мікросередовищем, що виконує свою роль у процесі навчально-професійного, особистісного формування майбутнього учителя початкової школи в процесі фахової підготовки. Особливістю діяльності майбутніх учителів початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного середовища ВНЗ є перетворення інформаційно-комунікаційних технологій з предмета вивчення, засобу навчання, коли здобуваються знання про принципи організації, вивчаються прийоми взаємодії, засвоюються навички роботи з ІКТ, в засіб вирішення будь-яких навчальних або професійних завдань. Даний аспект набуває важливого значення у системі формування готовності майбутнього учителя початкової школи до проектування інформаційно-комунікаційного середовища.

Системне використання дидактичного потенціалу ІКТ в навчальній, квазіпрофесійній діяльності майбутніх вчителів початкової школи, на нашу думку, є однією з умов формування готовності до проектування інформаційно-комунікаційного середовища. А це можливо при успішній співпраці студентів та викладачів в умовах організованого інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу.

Як засвідчують результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, власні розвідки в даному напрямку, організація сучасного освітнього середовища не можлива без використання організаційного, дидактичного потенціалу ІКТ. Цей процес отримав назву інформатизація освіти – створення інформаційно-комунікаційного середовища засобами масової комунікації, комп'ютерних мереж, що повинні ґрунтуватися на інформаційно-комунікаційних, інформаційно-освітніх технологіях, принципах інтеграції, гуманізації тощо. Поява технологій пов'язана з розвитком інформаційного суспільства, в якому рушієм соціальної динаміки є не традиційні, матеріальні, а інформаційні ресурси – знання, наука, організаційні чинники, інтелектуальні здібності, ініціатива, творчість людей. В таких умовах, з одного боку, змінюються основні форми і методи діяльності фахівця, що призводить до змін у змісті його професійної підготовки. З іншого боку, зміни в соціально-економічному та освітньому середовищі разом з вимогами до зміни змісту освіти призводять до зміни форм, засобів і методів підготовки фахівця. Все це вимагає пошуку нових моделей діяльності та розвитку системи професійної підготовки фахівців, зокрема і вчителів з початкової освіти.

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Сільська школа України. – 2001, 22 лип. – С. 1–16.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
3. Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи / за заг. ред. О.І. Локшиної. – К. : К. І. С, 2004. – 128 с.
4. LEARNING: The Treasure Within : Report to UNESCO the International Commission education for the Twentyfirst Century. – P. : UNESCO Publishing, 1998. – 266 p.
5. Key Competences for Lifelong Learning : A European Reference Framework, Implementation of «Education and Training 2010», Work programme, Working Group B «Key Competences». – November 2004. – 22 p.